

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 135/04-49

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. februára 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť Mgr. I. V., bytom B., zastúpeného advokátkou Mgr. Z. K., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. Er 721/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. I. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. Er 721/97 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. Er 721/97 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Mgr. I. V. n e p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie.

4. Okresný súd Bratislava IV j e p o v i n n ý uhradiť Mgr. I. V. trovy právneho zastúpenia v sume 13 466 Sk (slovom trinásťtisíc štyristošesťdesiatšesť slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky Mgr. Z. K., B. do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 135/04-29 z 28. apríla 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. I. V., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), doručení ústavnému súdu 9. októbra 2003, ktorou sťažovateľ namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. Er 721/97.

Na základe výzvy ústavného súdu z 3. marca 2004 sa k sťažnosti písomne vyjadril okresný súd v podaní sp. zn. Spr. 3133/04 doručenom ústavnému súdu 2. apríla 2004, v ktorom konštatoval, že priet'ahy v konaní spôsobené súdom boli zistené v období od 8. apríla 2002 do 24. septembra 2003. Okresný súd vo svojom vyjadrení ďalej uviedol, že *„k otázke neprimeranosti dĺžky konania prípadu zbytočných priet'ahov je potrebné zohľadniť i agendu sudcu, ktorá je rôznorodá a jej nápad je vysoký“*.

Podaním doručeným ústavnému súdu 8. júla 2004 právna zástupkyňa sťažovateľa predložila stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, v ktorom okrem iného uviedla: „*V tejto súvislosti zdôrazňujem, že sťažovateľa nezaujíma počet spisov v oddelení Er ani schopnosť sudcu vykonávať agendu v iných spisoch. Vyššie uvedená argumentácia predsedníčky Okresného súdu Bratislava IV je irelevantná, o čom svedčia aj viaceré rozhodnutia Ústavného súdu SR (...).*“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti, len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 29. január 2001 - okresnému súdu bola doručená žiadosť sťažovateľa o vydanie predbežného opatrenia, ktorým by zakázal exekútorovi pokračovať vo vymáhaní trov exekúcie zrážkami zo mzdy sťažovateľa a žiadosť o zastavenie exekúcie;
- 7. marec 2001 - okresný súd vyzval súdneho exekútora na vyjadrenie sa k návrhu sťažovateľa z 29. januára 2001;
- 20. marec 2001 - okresnému súdu bolo doručené vyjadrenie súdneho exekútora;
- 21. máj 2001 - okresný súd uznesením č. k. Er 721/97-103 povolil odklad exekúcie;
- 12. jún 2001 - okresný súd vyzval Okresný úrad Bratislava IV, odbor životného prostredia, o doručenie rozhodnutia;
- 15. jún 2001 - okresnému súdu bolo doručené odvolanie oprávneného proti uzneseniu okresného súdu z 21. mája 2001, ktorým bol povolený odklad exekúcie;
- 18. júl 2001 - okresný súd doručoval súdnemu exekútorovi a sťažovateľovi na vyjadrenie odvolanie oprávneného (uznesenie z 21. mája 2001);

- 8. august 2001 - okresnému súdu bolo doručené vyjadrenie sťažovateľa k odvolaniu oprávneného;
- 8. august 2001 - odvolaciemu súdu bol predložený spis a odvolanie oprávneného;
- 30. november 2001 - odvolací súd uznesením sp. zn. 18 Co 311/01 zrušil odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu z 21. mája 2001 (rozhodnutie okresného súdu bolo vecne nesprávne a pre nedostatok odôvodnenia nepreskúmateľné) a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie;
- 17. január 2002 - spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu;
- 29. október 2003 - okresnému súdu bolo doručené podanie sťažovateľa označené ako „návrh na zastavenie exekúcie“;
- 20. máj 2004 - okresný súd vyzval súdneho exekútora a oprávneného na vyjadrenie k návrhu sťažovateľa z 29. októbra 2003;
- 11. jún 2004 - okresnému súdu bolo doručené vyjadrenie oprávneného k podaniu sťažovateľa z 29. októbra 2003 a v júli 2004 na podanie sťažovateľa reagoval súdny exekútor.

Od 11. júna 2004 do 27. januára 2005, keď ústavný súd zisťoval stav konania vo veci, nebol okresným súdom urobený žiadny úkon.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne

sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (IV. ÚS 232/03).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd preskúmaval postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. Er 721/97 z hľadiska porušenia sťažovateľom označených práv len v časovom úseku od 29. januára 2001, keď sťažovateľ doručil okresnému súdu podanie, ktorým navrhol vydanie predbežného opatrenia a žiadal exekúciu zastaviť.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa posudzovanie otázky, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Ústavný súd konštatuje, že časť exekučného konania, v ktorom mal okresný súd rozhodnúť o návrhoch sťažovateľa na zastavenie exekúcie z 29. januára 2001 a z 29. októbra 2003, nemožno ani po stránke právnej, ani po stránke faktickej hodnotiť ako náročné konanie, pretože exekučný poriadok v ustanovení § 57 až 59 obsahuje presne špecifikované dôvody, kedy môže okresný súd rozhodnúť o zastavení exekúcie, a dokazovanie súdu je potrebné len v rozsahu preukázania existencie týchto zákonných dôvodov. Ústavný súd preto dospel k záveru, že predmetná vec je tak po stránke právnej, ako aj faktickej v súdnej praxi všeobecných súdov štandardným konaním.

Právnou a faktickou zložitou veci neargumentoval ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 3133/04 z 23. marca 2004 doručenom ústavnému súdu 2. apríla 2004.

2) Pri posudzovaní správania sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd nezistil žiadne relevantné skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodit', že sťažovateľ svojím správaním prispel k neprimeranej dĺžke konania. Sťažovateľ urgoval konanie vo veci (4. apríl 2001) a opakovanými sťažnosťami u orgánu štátnej správy súdu sa domáhal jeho urýchlenia (18. máj 2001 a 3. október 2003).

3) Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ústavný súd z predloženého spisu, obsahu sťažnosti a jej príloh zistil, že postup okresného súdu bol poznačený v určitom období nečinnosťou a v určitom období vykazoval neefektívnu činnosť.

Ústavný súd zistil, že okresný súd bol bez akejkoľvek zákonnej prekážky nečinný v období od 17. januára 2002, keď mu bol vrátený spis z krajského súdu, do 20. mája 2004, keď vyzval súdneho exekútora a oprávneného na vyjadrenie k návrhu sťažovateľa z 29. októbra 2003, a od tohoto dátumu do 27. januára 2005, keď ústavný súd zisťoval stav konania na okresnom súde.

Za neefektívnu činnosť okresného súdu možno hodnotiť jeho rozhodnutie z 21. mája 2001, ktorým síce povolil odklad exekúcie, ale toto rozhodnutie odvolací súd 30. novembra 2001 zrušil ako vecne nesprávne a nepreskúmateľné.

Okresný súd od 29. januára 2001 do 27. januára 2005, keď ústavný súd zisťoval stav konania na okresnom súde, nerozhodol o návrhu sťažovateľa na zastavenie exekúcie.

V súlade so svojou doterajšou judikatúrou ústavný súd konštatuje, že k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen nekonaním príslušného súdu, ale aj nesprávnou (neefektívnou) činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania vo veci, s ktorou sa obrátil na súd (m. m. II. ÚS 2/01).

Okresný súd vo svojom vyjadrení poukázal na nadmerné množstvo vecí na okresnom súde. Ústavný súd v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru konštatoval, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezabavuje súd zodpovednosti za prietahy v konaní (m. m. II. ÚS 40/97).

Ústavný súd vychádzajúc z posudzovaných postupov podľa troch kritérií dospel k záveru, že okresný súd v doterajšom konaní porušil označené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v záujme zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľa, ústavný súd prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. Er 721/97 konal bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal z dôvodov prietahov v konaní a spôsobenej nemajetkovej ujmy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vzal do úvahy všetky skutočnosti prebiehajúceho exekučného konania, ako aj postavenie sťažovateľa v tomto konaní a dospel k záveru, že už samotné autoritatívne deklarovanie porušenia označeného základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a prikázanie súdu konať bez zbytočných prietahov

je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd zo skutočností uvedených sťažovateľom nezistil v čom by mala spočívať jeho ujma za zistené zbytočné prietahy v exekučnom konaní. Sťažovateľ musí popri existencii tvrdenej ujmy preukázať, že ujma je priamym následkom porušenia označeného základného práva, teda že existuje príčinná súvislosť medzi ujmou a zisteným porušením práva (m. m. I. ÚS 21/02). Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nepovažoval ústavný súd za opodstatnené aj z toho dôvodu, že exekučné konanie bolo vyvolané tým, že sťažovateľ nesplnil dobrovoľne to, čo mu ukladalo vykonateľné rozhodnutie (m. m. IV. ÚS 99/03).

Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadal priznať úhradu trov konania pred ústavným súdom v celkovej výške 28 790 Sk pozostávajúcu z piatich úkonov právnej služby v roku 2003 a náhradu trov za jeden úkon právnej služby v roku 2004.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvá veta, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2003 predstavuje suma 4 270 Sk (1/3 výpočtového základu, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku roku 2002 vo výške 12 811 Sk). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2004 je 4 534 Sk (1/3 výpočtového základu, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku roku 2003 vo výške 13 602 Sk).

Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia v súlade s § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2003 (prevzatie a príprava veci vrátane prvej porady s klientom a písomné podanie na ústavnom súde) vo výške 8 540 Sk (2 x 4 270 Sk) a náhradu režijného paušálu vo výške 256 Sk a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2004 (zaujatie stanoviska 12. júla 2004 k vyjadreniu okresného súdu) vo výške 4 534 Sk a náhradu režijného paušálu vo výške

136 Sk. Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia v celkovej výške 13 466 Sk.

Nárok na úhradu trov za úkony právnej služby spočívajúce vo vypracovaní právneho rozboru veci a v ďalšom rokovaní s klientom ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože ich považuje za uplatnené duplicitne, a podľa názoru ústavného súdu mali byť uplatnené ako súčasť úkonu prípravy a prevzatia veci, za ktorý ústavný súd úhradu trov konania priznal. Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi ani úhradu trov za úkon právnej služby spočívajúci v písomnom podaní predsedníčke okresného súdu (sťažnosť na prietahy v konaní), pretože tento úkon právnej služby súvisel s konaním pred okresným súdom. Právnej zástupkyne sťažovateľa ústavný súd nepriznal ani náhradu za stratu času, pretože sídlo právnej zástupkyne sťažovateľa je v mieste sídla okresného súdu a v mieste bydliska sťažovateľa.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. februára 2005